

Simona CRISTEA

We know
books

- **1995-1996** – Curs postuniversitar pentru formarea magistraților, specializarea Procuror, Institutul Național al Magistraturii, Ministerul Justiției
- **2003** – Diplomă de Doctor în drept al Universității Paris I Panthéon-Sorbonne, Franța, cu mențiunea „*Très honorable avec félicitations du jury*”, mențiune maximă în sistemul francez, acordată cu unanimitate de voturi, domeniu studiat: Drept comparat, drept public; titlul tezei: „*Problèmes juridiques de la fonction publique roumaine. Étude comparée avec la France*”, conducător științific: prof. univ. dr. Yves Jégouzo (fost Președinte/Rector al Universității Paris I)
- **2015-prezent**: profesor universitar doctor, titular al disciplinelor: Teoria generală a dreptului și Doctrina juridice, Departamentul de Drept Public, Facultatea de Drept, Universitatea din București
- **2003-prezent**: Magistrat-asistent, coordonator al Compartimentului de Relații Internaționale, Înalta Curte de Casație și Justiție. Activitate: coordonare programe internaționale de jurisprudență (JURICAF, Portalul comun de jurisprudență a CSJ din UE), redactarea de rapoarte naționale
- **2011-prezent**: membru în grupul de lucru al Institutului European al Expertizei și al Expertului (I.E.E.E.), ce are ca obiect studiul expertizei judiciare în materie civilă, în cele 28 de state membre ale UE, pentru proiectele EGLE și EUREXPERTISE, pentru redactarea unui ghid de bune practici pentru expertiza judiciară civilă în statele U.E.
- **2010-prezent**: coordonator de zonă geografică pentru Europa de Est, membru în corpul de experți al asociației și membru al grupului de lucru asupra Diversității juridice în spațiul francofon, în cadrul Asociației Curților Supreme Francofone – AHJUCAF (3 calități internaționale în cadrul AHJUCAF)
- **2003-prezent**: Directorul executiv al Centrului de Teoria generală a dreptului și de drepturi noi, centru asociat al Centrului GRIDAUII al Universității Paris I Pantheon-Sorbona

Claudiu MUNTEANU-JIPESCU

- Claudiu Munteanu-Jipescu a absolvit Facultatea de Drept, Universitatea din București și Colegiul Franco-Român de Studii Europene în anul 1998. Și-a continuat studiile postuniversitare la Universitatea Paris I Sorbona în materia dreptului afacerilor, fiind membru al Asociației Bursierilor Români în Franța și al Asociației Eurocollege. A fost asistent universitar la Catedra de Drept Privat a Facultății de Drept, Universitatea din București, în materia dreptului comercial. Claudiu este avocat în Baroul București și formator la Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților (INPPA) în materia dreptului civil. Este avocat asociat într-o firmă internațională de avocatură.

SIMONA CRISTEA

Profesor universitar doctor
Universitatea din București
Facultatea de Drept

CLAUDIU MUNTEANU-JIPESCU

Avocat
Baroul București

TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Caiet de seminar

Ediția a VIII-a

Universul Juridic
București
-2021-

! Niciun exemplar din prezentul tiraj nu va fi comercializat fără ștampila și semnătura Editurii sau, după caz, a Autorului/Autorilor, aplicate pe interiorul ultimei coperte.

Respect pentru autorii noștri, respect pentru profesia aleasă!

Prezenta lucrare, în tot sau în parte, este purtătoare de drepturi de autor, aflate sub protecția Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Întrucât, în contemporaneitate, aceste drepturi sunt ignorate și încălcate într-o măsură alarmantă, în pofida sistemului valorilor și convențiilor sociale nescrise, a devenit necesară apărarea lor prin forța și sub sancțiunea legii.

UNIVERSUL JURIDIC SRL, titular al dreptului de autor asupra prezentei lucrări, precizează pentru cititorii săi:

- conform art. 196 din Legea nr. 8/1996, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă reproducerea, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege, a operelor purtătoare de drepturi de autor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- conform art. 14 din Legea nr. 8/1996, prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere, precum și stocarea permanentă ori temporară a acesteia cu mijloace electronice.

Editura își rezervă dreptul de a acționa, prin mijloace legale și prin implicarea autorităților competente, în vederea protejării drepturilor patrimoniale de autor al căror deținător este în baza contractelor de editare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României CRISTEA, SIMONA

Teoria generală a dreptului : caiet de seminar / Simona Cristea, Claudiu Munteanu-Jipescu. - Ed. a 8-a. - București : Universul Juridic, 2021

Conține bibliografie
ISBN 978-606-39-0938-2

I. Munteanu-Jipescu, Claudiu

34

Redactor: Răzvan Neață
Copertă: Aurelian Leahu

Redacție:
tel.: 0732.320.666
e-mail: redactie@universuljuridic.ro

Distribuție:
tel.: 021.314.93.15
fax: 021.314.93.16
e-mail: distributie@universuljuridic.ro
editurainiversuljuridic.ro

 Editura Universul Juridic

 editura.universuljuridic

Universul Juridic
LEGIȘTI, JURISPRUDENȚĂ

Portal:
tel.: 0725.683.560
e-mail: portal@universuljuridic.ro
universuljuridic.ro

 Universul Juridic

 Pro logo
Legiști & Jurisprudență

ujmagro
LEGIȘTI, JURISPRUDENȚĂ

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555;
021.312.22.21

e-mail: comenzi@ujmag.ro

 ujmag.ro

 Ujmag.ro

Cuprins

Introducere.....	7
Bibliografie selectivă	9
Capitolul I. Ce este dreptul?.....	17
Capitolul II. Principiile dreptului	22
Capitolul III. Norma juridică	27
Capitolul IV. Interpretarea normelor juridice	36
Capitolul V. Izvoarele dreptului.....	42
Capitolul VI. Raportul juridic	50
Capitolul VII. Actul juridic.....	56
Capitolul VIII. Crearea și realizarea dreptului.....	63
Capitolul IX. Tipologia dreptului. sistemul dreptului.....	70
Capitolul X. Instituții judiciare	75
Capitolul XI. Proba dreptului.....	81
Capitolul XII. Noțiuni de procedură judiciară	90
Capitolul XIII. Răspunderea juridică	94
ANEXE	101
Anexa 1	102
Anexa 2	106
Anexa 3	135
Anexa 4	352

- *Moderne F.*, Légitimité des principes généraux et théorie du droit, în *Revue Française de Droit Administratif* nr. 4/1999
- *Moderne F.*, Principes fondamentaux, principes généraux, *Revue française de droit administratif*, 1998
- *Molfessis N.*, L'équité n'est pas une source du droit, în *Revue Trimestrielle de Droit Civil*, 1998, Pro Quest Central
- *Navarro P.E.*, *Moreso J.J.*, Applicability and effectiveness of legal norms, în *Law and Philosophy*, no. 16/1997
- *Paraschiv C.S.*, *Damaschin M.*, Înregistrările audio sau video și fotografiile, în *R.D.P.* nr. 3/2001
- *Roșu C.*, *Fanu-Moca A.*, Administrarea probelor în Noul Cod de procedură civilă, în *Dreptul* nr. 11/2012
- *Schwarz S.L.*, Distorting Legal Principle, în *Journal of Corporation Law*, vol. 35.4, 2010
- *Skagen Ekeli K.*, The Principle of Liberty and Legal Representation of Posterity, *Res Publica*, 12, 2006, Springer
- *Toma E.*, Standarde europene și românești referitoare la principiul loialității probațiunii, în *Dreptul* nr. 1/2011
- *Tudoran M.*, Interceptările și înregistrările audio sau video efectuate asupra raportului avocat-client în procesul penal, în *Curierul Judiciar* nr. 5/2011
- *Țuculeanu A.*, Câteva considerații asupra interceptărilor și înregistrărilor audio sau video, în *Dreptul* nr. 5/2004
- *Ursuța M.*, Expertiza în reglementarea Noului Cod de procedură civilă, în *Dreptul* nr. 6/2014
- *Wilkinson M.A.*, Is Law Morally Risky? Alienation, Acceptance and Hart's Concept of Law, *Springer, Oxford Journal of Legal Studies*, vol. 30, no. 3/2010

Capitolul I CE ESTE DREPTUL?

1. Elemente de sinteză:

- cunoașterea accepțiunilor termenului „*drept*”;
- înțelegerea distincției dintre dreptul obiectiv și dreptul subiectiv;
- înțelegerea coordonatelor fundamentale ale dreptului (drept și societate, drept și norme, drept și justiție);
- cunoașterea clasificării științelor sociale și a clasificării științelor juridice;
- înțelegerea rolului și locului Teoriei generale a dreptului („**TGD**”) în sistemul științelor juridice;
- înțelegerea problematicii TGD ca disciplină distinctă;
- înțelegerea teoriilor privitoare la apariția dreptului;
- desprinderea deosebirii dintre esența și conținutul dreptului, precum și dintre conținutul și forma dreptului;
- definirea conceptului dreptului.

2. Aplicații:

- Care sunt accepțiunile termenului „*drept*”?
- Comentați diferența dintre identificarea dreptului, în Europa continentală, prin terminologia „*drept/diritto/droit/recht*”, față de identificarea prin termino-

logia „law” („lege” într-o traducere literală) în țările de tradiție anglo-saxonă;

- Rolul și locul TGD în sistemul științelor juridice, respectiv relația dintre TGD și științele juridice de ramură;

- Există o relație între TGD și științele participative (ajutătoare)?

- Când se poate vorbi despre apariția dreptului, odată cu primele forme de organizare umană sau odată cu statul?

- Se poate vorbi despre un drept al societăților primitive?

- Care sunt deosebirile între esența și conținutul dreptului? Dar între conținutul și forma dreptului?

- Este, într-adevăr, nevoie de disciplinarea comportamentului uman? Dacă da, de ce?

- Dați definiția dreptului.

3. Model de tratare a unui subiect de examen:

Subiect: „Rolul și locul Teoriei generale a dreptului în sistemul științelor juridice”

Recomandare: Studenții vor trata subiectul într-o manieră structurată (a se vedea structura de mai jos), prezentând o succesiune logică a ideilor, precum și o delimitare și o identificare clară a acestora. Planul principalelor idei și forma de prezentare a răspunsului la examen, sunt la fel de importante ca și tratarea pe

fond a subiectelor de examen. Această recomandare este valabilă pentru toate modelele de subiecte de examen din prezentul caiet de seminar. Pentru o listă de posibile subiecte de examen, a se vedea Anexa [1], pagina [103] din prezentul Caiet de seminar.

Structură (ideile esențiale, care urmează a fi dezvoltate la examen):

- a) TGD oferă o viziune de ansamblu (de sistem) asupra fenomenului juridic, spre deosebire de disciplinele de ramură, care oferă o viziune particulară, limitată la specificul ramurii respective;
- b) Plecând de la cunoștințele furnizate de disciplinele particulare (de ramură), ajunge să formuleze conceptele, categoriile și principiile fundamentale ale dreptului (de la particular se formulează generalul; de la concret se ajunge la abstractizare);
- c) Relație de feed-back cu disciplinele de ramură, în sensul că le furnizează acestora instrumentele epistemologice, prin care pot studia relațiile sociale particulare;
- d) Metodele folosite pentru conceptualizare sunt inducția și deducția;
- e) Are o dublă perspectivă în studiul fenomenului juridic: cea filosofică și cea științifică;
- f) Nu este o *magna mater* pentru celelalte științe juridice;

- g) Scopul disciplinei: surprinderea caracteristicilor fenomenului juridic în sistemul social-istoric din care face parte;
- h) Disciplina are caracter atât teoretic, cât și practic, prin soluțiile pe care le oferă, atât legislative, cât și jurisprudențiale;
- i) Evitarea confuziei cu filosofia dreptului.

BIBLIOGRAFIE:

Cursuri, monografii:

- Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, C.H. Beck, ed. a 4-a, București, 2021;
- R. Cabrillac, *Introduction générale au droit*, Dalloz, Paris, 2011;
- Ph. Malaurie, P. Morvan, *Droit civil. Introduction générale*, ed. a 3-a, Defrénois Lextenso éditions, Paris, 2009;
- Ch. Laroumet, A. Aynés, *Traité de droit civil. Introduction à l'étude du droit*, Economica, Paris, 2013;
- Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia, Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, All Beck, București, 2005;
- Eugeniu Speranția, *Principii fundamentale de filosofie juridică*, Cluj-Napoca, 1936;
- François Terré, *Introduction générale au droit*, 6e éd., Dalloz, Paris, 2001;

- Jean-Luc Aubert, *Introduction au droit*, Armand Colin, Paris, 2000.

Studii, articole:

- D. Howarth, *On the Question*, „What is Law?”, in *Res Publica*, tome 6, Kluwer, 2000, p. 259-283;
- Vasile Pătulea, *Informatica juridică*, *Dreptul*, nr. 4, 2006, p. 201.

PRINCIPIILE DREPTULUI

1. Elemente de sinteză:

- identificarea principiilor dreptului și analizarea acestora;
- înțelegerea diferențelor dintre concepțiile franceză și italiană;
- înțelegerea clasificării principiilor;
- identificarea caracteristicilor celor patru principii generale ale dreptului: legalitatea, egalitatea, libertatea și responsabilitatea;
- desprinderea importanței teoretice și practice.

2. Aplicații:

- De ce ar fi nevoie de principii ale dreptului?
- Principiile dreptului se confundă cu conceptele sau cu normele juridice? Argumentați având în vedere dispozițiile art. 30 din Codul civil:
„Art. 30. Rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, vârsta, sexul sau orientarea sexuală, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală, la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au nicio influență asupra capacității civile.”

- Care este importanța studierii principiilor dreptului?
- Caracterizați principiile supraconstituționale ale dreptului. Sunt acestea diferite de principiile supra-naționale?

- Identificați și analizați principiile dreptului din normele constituționale de mai jos:

„Art. 1. *Statul român*

(...)

(3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*

(4) *Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.*

(5) *În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”*

„Art. 16. *Egalitatea în drepturi*

(1) *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) *Nimeni nu este mai presus de lege. (...)*

„Art. 23. *Libertatea individuală*

(11) *Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată. (...)*

„Art. 29. *Libertatea conștiinței*

(1) *Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

(2) *Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc. (...)*

3. Model de tratare a unui subiect de examen:

Subiect: „Importanța principilor dreptului”

Structură (ideile esențiale):

- a) Art. 1 Cod civil prevede ca principiile generale ale dreptului sunt izvoare de drept (*analogia juris*);
- b) Importanța funcțională și importanța cantitativă a principiilor (explicație);

- c) Invocarea principiilor supraconstituționale în jurisprudență americană;
- d) Rolul important al principiilor în interpretarea normei juridice;
- e) Influența relațiilor sociale, politice, economice, culturale asupra principiilor dreptului;
- f) Principiile dreptului promovează o ierarhie a valorilor dreptului, dar nu sunt, totuși, imuabile (explicație);
- g) Principiile diverselor ramuri ale dreptului.

BIBLIOGRAFIE:

Cursuri, monografii:

- Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, ed. a 4-a, C.H. Beck, București, 2021;
- Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia, Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, All Beck, București, 2005;
- Jean-Louis Bergel, *Théorie générale du droit*, Paris, 1999;
- Christophe Grzegorzcyk, *La théorie générale des valeurs et le droit*, LGDJ, Paris, 1982;
- Xavier Labbé, *Introduction générale au droit. Pour une approche éthique*, Presses Universitaires du Septentrion, 2002;
- Simina Tănăsescu, *Principiul egalității în dreptul românesc*, All Beck, București, 1999.

Studii, articole:

- Franck Moderne, *Principes fondamentaux, principes généraux*, în *Revue française de droit administratif*, 1998, p. 495;

- Franck Moderne, *Les principes: permanence et nouveauté. Légitimité des principes généraux et théorie du droit*, *Revue Française de Droit Administratif*, nr. 4, 1999;

- B. Verheij, J.C. Hage, H. Jaap van der Herik, *An Integrated View on Rules and Principles, Artificial Intelligence and Law*, Kluwer Academic Publishers, 6, 1998, p. 3-26;

- R. Chuaqui, J. Malitz, *The Geometry legal principles, Theory and Decision*, Kluwer Academic Publishers, 30, 1991, p. 27-49;

- K. Skagen Ekeli, *The Principle of Liberty and Legal Representation of Posterity*, în *Res Publica*, 12, 2006, Springer, p. 385-409;

- M. Elewa Badar, I. Marchuk, *A Comparative Study of the Principles Governing Criminal Responsibility in the Major Legal Systems of the World (England, United States, Germany, France, Denmark, Russia, China, and Islamic Legal Tradition)*, în *Criminal Law Forum*, Springer, vol. 24, 2013, p. 1-48.

Capitolul III
NORMA JURIDICĂ

1. Elemente de sinteză:

- definirea conceptului de normă juridică și desprinderea trăsăturilor acesteia;

- identificarea structurii normei juridice, atât a celei logico-juridice, cât și a celei tehnico-legislative;

- realizarea clasificării normei juridice după criteriile precizate în doctrină;

- cunoașterea principiilor aplicării în timp a normei juridice, precum și a excepțiilor;

- cunoașterea regulilor privind intrarea în vigoare, precum și a cazurilor de ieșire din vigoare a normei juridice;

- însușirea regulilor privind aplicarea normei juridice în spațiu și asupra persoanelor: principii și excepții.

2. Aplicații:

- Cum se definește norma juridică și care sunt trăsăturile sale?

- Ce rol joacă norma juridică în societate?

- Identificați structura logică a normei juridice și cele trei elemente ale acesteia (ipoteza, dispoziție și sancțiune) în următoarele texte din Codul civil:

„Art. 1. - (1) Sunt izvoare ale dreptului civil legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului. (2) În